

СЕКЦІЯ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФІНАНСОВО- КРЕДИТНОЇ СФЕРИ В ІНТЕГРОВАНОМУ ЕКОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

УДК 338.43:336.7:355.01

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-73

ГРАНТОВА ПІДТРИМКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРІЇВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ РИЗИКІВ

Боднар О.А., канд. екон. наук, доцентка
Миколаївський національний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0002-0152-4290>

Анотація: Досліджено роль грантової підтримки як інструменту забезпечення фінансової стійкості аграрних підприємств в умовах військових ризиків; визначено ключові напрями державної та міжнародної допомоги, а також обґрунтовано їх вплив на відновлення виробництва, підтримку ліквідності та мінімізацію ризиків.

Ключові слова: гранти, аграрний сектор, фінансова стійкість, військові ризики, державна підтримка.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України є стратегічно важливою складовою національної економіки та продовольчої безпеки. Водночас повномасштабна війна спричинила значні руйнування виробничої інфраструктури, втрати техніки, земельних ресурсів і трудового потенціалу. Військові ризики істотно підвищили невизначеність господарської діяльності, що негативно вплинуло на фінансову стійкість аграрних підприємств.

У таких умовах особливого значення набувають інструменти безповоротної фінансової підтримки, зокрема грантові програми, які сприяють відновленню виробництва та підтримці платоспроможності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Питання фінансової стійкості аграрного сектору в умовах кризових явищ досліджуються як українськими, так і закордонними науковцями. Зокрема, у працях сучасних дослідників відзначається, що військові конфлікти суттєво посилюють ризики аграрного виробництва та впливають на волатильність ринків продовольства [1].

Водночас значна увага приділяється інструментам підтримки аграріїв, серед яких важливе місце займають грантові програми міжнародних організацій та держави, спрямовані на підвищення економічної стійкості сектору [2; 3].

Фінансова стійкість аграрних підприємств визначається їх здатністю забезпечувати безперервність виробництва, підтримувати платоспроможність та адаптуватися до зовнішніх шоків. [4; 5]. В умовах війни ключовими загрозами виступають: руйнування виробничих потужностей; обмеження доступу до фінансових ресурсів; логістичні труднощі; зростання витрат і ризиків діяльності.

У таких умовах грантова підтримка виступає важливим інструментом антикризового фінансування. Її перевагою є безповоротний характер, що дозволяє підприємствам уникати додаткового боргового навантаження.

Варто відмітити, що з умовах військових подій грантова діяльність відіграє одну з головних ролей у відновленні держави та підтримці населення, більшого масштабу набули як державні програми, так і міжнародна грантова підтримка.

В Україні активно реалізуються програми державної підтримки аграріїв. Зокрема, грантова програма «Робота» передбачає фінансування розвитку бізнесу у розмірі до 500 тис. грн для підприємців у прифронтових регіонах [6; 7]. Крім того, гранти можуть спрямовуватися на:

- придбання обладнання;
- відновлення виробничих потужностей;
- створення робочих місць.

Такі програми стимулюють економічну активність та сприяють розвитку сільських територій.

Важливу роль відіграють міжнародні організації, зокрема FAO, Світовий банк, IFC та інші. У 2024 році ЄС та FAO надали грантове фінансування для українських аграріїв на розвиток інфраструктури та закупівлю обладнання.

Крім того, гуманітарні організації надають фінансову допомогу агробізнесу, середній розмір якої може сягати десятків тисяч доларів США. Грантові програми міжнародних донорів спрямовані на:

- відновлення виробництва;
- підтримку малих і середніх фермерів;
- розвиток ланцюгів постачання;
- підвищення продовольчої безпеки [8].

У сучасних умовах грантова підтримка поєднується з іншими інструментами, зокрема страхуванням військових ризиків. Держава впроваджує механізми компенсації збитків і надає гранти на відновлення пошкодженого обладнання до 16 млн грн.

Також передбачено фінансову допомогу підприємствам, які постраждали від бойових дій, включаючи гранти до 150 тис. дол. США.

Таким чином, гранти виконують такі функції: компенсаційну (покриття втрат); інвестиційну (відновлення та розвиток); стабілізаційну (підтримка ліквідності); соціальну (збереження зайнятості).

Грантове фінансування сприяє: зниженню фінансового навантаження; підвищенню ліквідності підприємств; зменшенню ризику банкрутства; забезпеченню безперервності виробництва.

В умовах війни гранти фактично виконують роль «фінансового буфера», що дозволяє аграрним підприємствам адаптуватися до кризових умов і зберігати конкурентоспроможність.

Висновки. Грантова підтримка є одним із ключових інструментів забезпечення фінансової стійкості аграрного сектору України в умовах військових ризиків. Її ефективність полягає у безповоротному характері фінансування, що дозволяє підприємствам відновлювати виробництво без зростання боргового навантаження.

Поєднання державних і міжнародних програм створює комплексну систему підтримки аграріїв, яка сприяє стабілізації економічної діяльності та відновленню аграрного потенціалу країни.

Перспективами подальших досліджень є оцінка ефективності грантових програм та їх впливу на довгострокову конкурентоспроможність аграрного сектору.

Список використаних джерел

1. Zhou W.-X., Dai Y.-S., Duong K. T., Dai P.-F. The impact of the Russia-Ukraine conflict on the extreme risk spillovers between agricultural futures and spots. 2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2310.16850>.
2. Гагалоук Т. Фінансування стійкості і відбудови аграрного сектору України. Агрополітичний звіт. 2024. 24 с. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/APD_Taras_Gagalyuk_UA_01.pdf.
3. Кобеля-Звір М.Я., Звір Ю.В. Грантова допомога експортно орієнтованим підприємствам від «Програми USAID з аграрного і сільського розвитку (АГРО)» в умовах війни. *Український економічний часопис*, (4), 15–19. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-3>.
4. Демиденко Л., Наконечна Ю. Фінансова стійкість аграрного сектору економіки України в умовах воєнного стану. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. № 1. С. 48–55. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/6>.
5. Єфанов В. А. Сучасні аспекти фінансової стійкості господарюючих суб'єктів в системі агробізнесу України. *Управління змінами та інновації*. № 6. 2023. С. 20-24. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2023-6-4>.
6. Демченко Т. Державна підтримка агробізнесу під час війни. 2025. URL: https://buh.ligazakon.net/analytics/234548_derzhavna-pdtrimka-agrobznesu-pd-chas-vyni
7. Грант для агропідприємств, що постраждали від війни. Дія. 2026. URL: <https://business.dii.gov.ua/finance/e66781d25e01f611c719ac86348791eca01fd20fd994b151e899abbfc2d043a1>
8. Tanklevska N., Cherniavska T., Skrypnyk S., Boiko V., Karnaushenko A. Financing of Ukrainian agricultural enterprises: correlation-regression analysis. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26(8). P. 127–139. DOI: 10.48077/scihor8.2023.127

Abstract: The role of grant support as a tool for ensuring the financial stability of agricultural enterprises under conditions of military risks has been examined; the key directions of state and international assistance have been identified, and their impact on production recovery, liquidity support, and risk minimization has been substantiated.

Keywords: grants, agricultural sector, financial stability, military risks, state support.